THE DAILY HEBREW JOURNAL
H. WINEBERG, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —
67 Elizabeth Street Telephone Main 4582
SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.
Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd. 1913

עס פאסט צום רומעל

איך די מלחמות האבען זייער געשיכטע און ענדערונגען פון דער צייט.

די היינטיגע וועלט־קריעג אונטערשיידעט זיך זעהר, זעהר פיעל אפילו פון דער גרייסער וועלט־קריעג, וואס נאפאלעאן האט אנגעפיהרט געגען אייראפא. שוין ניט רעדענדיג וועגען די קליינע מלחמות און קאנפליקטען וואס זיינען פארגעקומען צווישען לאנד און לאנד.

אמאהל איז געווען געגנג אן ארמיי מיט גוטע קריעגס־פיהרער, זיי זאלען קענען אנפיהרען א קריעג, צו דאס פאלק וויל אדער ניט.

דאס איז שוין אבער א זאך פון דער פערגאנגענהייט.

עס קעמפען שוין מעהר ניט קיין ארמייען נאר פעלקער.

די היינטיגע קריעגס־פיהרער דארפען האבען ניט נאר גוט געמישטירטע און פעהיגע סאלדאטען, זיי דארפען אויך האבען אונטער זיך דאס פאלק, זייער בעגייסטערונג און די צושטימונג פון די מאסען.

דו יעצטיגע מלחמה איז אזא קאלאסאלע, אז עס פאדערט זיך פאר איהר די פעראינטערעסירטקייט פונ'ם גאנצען פאלק, וועלכעס זאל העלפען דעם קריעג מיט ראטה און טהאט. בלויז דאן, ווען די מאסען שטעהן אונטער דער ארמיי, און זיי זענען איינס, קען מען האפען אויף א זיעג. אנדערש איז עס א זאך דער אונמעגליכקייט.

עס זיינען געווען די פיעגלע פאלקס דעמאנסטראציעס אין רוסלאנד און אנדערע איטאליענישע שטעדט, וועלכע האבען ערמוטהיגט אי־טאליען, אז זי זאל זיך אנשליסען, קעמפפען זייט ביי זייט מיט די פער־בינדעטע מעכטע.

אונטער די פריסישע יונקערס און דייטשע מיליטאריסטען שטעהט דאס גאנצע דייטשע פאלק, און בלויז דורך דער גרייסער בעגייסטערונג וואס הערשט דארטען פאר דעם קריעג, איז מעגליך געווען פאר איהר מיליטערישער מאשין צו דערגרייכען נצחונות.

אויף'ן שלאכטפעלד קעמפפט ניט נאר די פראנצויזישע ארמיי, נור דאס גאנצע פראנצויזישע פאלק איז בעטהייליגט אינ'ם קאמף פאר דער רעפובליק.

אונטער סער דזשאהן פרענטש און לארד קיטשענער, די ענגלישע קריעגס־פיהרער, שטעהט די גאנצע בעפעלקערונג פון בריטאניען און איהרע קאלאניעס, שוין ניט רעדענדיג וועגען בעלגיען, סערביען און די אנדערע, וואו די בעגייסטערונג פאר דער מלחמה האט ארומגענומען אלעמען.

אפילו אין רוסלאנד איז ניט דאס זעלבע, ווי בשעת דער רוסיש־יאפאנעזישער מלחמה. היינט שטעהט אונטער דער ארמיי דאס גאנצע רוסישע פאלק בעגייסטערט פאר'ן קריעג. אבזוהאל זיי פערגעסען ניט צו דער זעלבער צייט זייער שנאה צום צארייזם. די פעראורזאכערין פונ'ם קריעג.

די מלחמה איז היינט צו טאג א פעלקער מלחמה, און ניט קיין בלויזער קריעג פון ארמייען.

דיעזע נייע ענדערונג האט אויך געמוזט ארויסרופען ענדערונגען ווי אזוי צו פיהרען די קריעג, ניט יענע ענדערונגען, וואס זענען נויטיג צוליעב דער מעכנישער ענטוויקלונג פון די היינטיגע מלאכי חבלה אויפ'ן שלאכטפעלד, נאר ענדערונגען אינ'ם לאנד גופא, אין דער אינערליכער פערוואלטונג פון דער מלוכה.

אן איינע פון דיעזע ענדערונגען, זענען די קאאליציאנס־קאבינעטען, מיניסטעריזמס וואו דאס פאלק און אלע זיינע שיכטען זענען פער־טראטען.

אזעלכע קאבינעטען האט היינט צו טאג, פראנקרייך, איטאליען און ענגלאנד.

יעצט מעלדעט דער קייבעל, אז עס איז מעגליך, אז אין רוסלאנד זאל אויך פארקומען אן איבערקעהרעניש, פרעמיער גארעמיקין וועט ארונטערגעזעצט ווערען, און א נייער קאבינעט וועט צוזאמענגעשטעלט ווערען, וואו אלע פארטייען וועלען זיין פערטראטען.

מיר האבען עס געלעזען, און ניט ווילענדיג איז אונז אויפ'ן גע־דאנק געקומען יענע אלטע פאבעל, וועגען דער מאלפע, וואס מיינט, אז אויב זי וועט נאר אנטהאן ברילען, וועט זי קענען לעזען ביכער פונקט ווי דער מענש.

רוסלאנד און פאלקס־פערטרעטונג!

איז עס דען ניט מעהר ווי א וויץ?

הערשט דען ניט אין רוסלאנד די גאגאיקע כאטש זי האט אויף זיך אן אייראפייאישען פראק אין געשטאלט פון א „דומא", אזוי גוט ווי זי האט פריהער געווענדעלטיגט?

א קאאליציאנס־קאבינעט קען בלויז האבען א זין, אין א לאנד, וואו די פאלקס־פערטרעטער זענען די פראקטישע הערשער, אבער ניט אין א לאנד וואו די הויף־באנדע און זייערע טשינוניקעס זיינען די רעגיערער.

אזעלכע ידיעות ווי די יעצטיגע, אן רוסלאנד געהט צוזאמענשטע־לען א פאלקס־קאבינעט איז בלויז זאמד אין די אויגען.

פאר רוסלאנד וועלכע האט יעצט אזעלכע צוויי פריינד ווי ענג־לאנד און פראנקרייך איז נויטיג צו פוצען זיך אין אייראפייאישע פעדערען, אין דאס טהוט זי, מעלדענדיג כלומרשט, אז זי געהט צוזאמענשטעלען א פאלקס־קאבינעט.

מיר זענען אבער צופיעל שוין בעקאנט מיט רוסלאנד, און וואס עס מיינט פאלקס־רעגיערונג אינ'ם צאר'ס מדינה, צו זעלען גלויבען אין אזעלכע ידיעות.

רוסלאנד ווייסט עס, אז זי קען שוין מעהר די וועלט ניט נארען, עס פאסט איהר אבער צום רומעל, אלע שטעלען צוזאמען פאלקס־קאבי־נעטען טהוט זי עס איך.

א נאגאיקע בלייבט אבער תמיד א נאגאיקע, אהן אונטערשיעד צו זי איז אין די אינטערעסען פון איין הויף־באנדע, אדער פון עטליכע.

שווארצע פרעק און ווייסע האנדשוה קענען ניט העלפען צו פעררע־קען דאס אמת'ע געשטאלט פון דער צארישער קאמארילע.

א גאלדענע קרוין הארמאנירט גאנץ ווענג מיט א חזירשען פיסק, מעג ער אפילו האבען בערישע פיס.

מען שלאגט דייטשען און אירען פיהלען עס

אזוי איז שוין אונזער ביטערער מזל, אז ווען מען זאל ניט ווע־לען שלאגען, באפען מיר אלעס די קלעפ.

די מלחמה און די אידישע ווידעראויפלעבונג אלס נאציאן

פון גוסטאוו הערזיג.

וואס דער בעריהמטער פראנצויזישער סאציאליסט זאגט וועגען אידען.

די ארימע אנטיסעמיטען פון אלע לענדער. וואס רעדען מיט אזא פעראכ־טונג וועגען דער אידישער געלד־גייציג־קייט און וועמען זייער מאטעריאליזם, זיי איינגאריירען דעם פאקט, אז די עקזיס־טענץ און אויפהאלטונג פון די אידען אין משך פון צוויי טויזענד יאהר, אונטער ליידען און פלאטערן איז דער שעהנסטער טריאומפף, וועלכער דער ריינער אידעא־ליזם האט דערגרייכט, זינט די עקזיסטענץ פון דער וועלט.

זיי זיינען געווען דארטען, אונטען, אין דעם קליינעם, ליכטיגען ווינקעלע פון מיטעל־אייגן ארומגערינגעלט פון אלע זייטען מיט בערג, צונעטוליעט צו זייער הייליגער שטאדט ירושלים, זיי האבען זיך אויסגעשמידט א מאראלי־שען אידעאל, צו דער הויכקייט פון וועלכען די פעלקער פון אלטערטהום האבען זיך קיין מאל נישט געקענט דערקייבען — און זיי האבען איהם אנגערופען גאט; און דער גאט איז גע־ווען יישר; און זעהר נערעכטער גאט האט זיי בעפוילען; בעהאנדעלט פרעמ־דע ווי ברידער; געבען רוהע די דיענס־טען איין טאג איז וואך — דעם שבת; און די הייגעניש כללים האבען זיך פער־מישט מיט די סאמע העכסטע פאדערונגען פון מאראל. און ווען די גבירים האבען מיסגעהאנדעלט זייער רייכטהום. און די קעניגע זייער מאכט, פלעגען ארויסגעהן פון דער דעמאקראטיע פון פאלק בנ'יאמים און פערדאמען יענע, וועלכע האבען פעיר־לעצט די געטליכע געזעצען.

און אמאהל 70 יאהרען נאך קריסטוס קרייציגונג, האבען די רוימער, וועלכע זיינען געווען די הערשער איבער זייער לאנד, ווי זיי האבען בכלל בעהערשט די מיטעלענדישע וועלט, אונטערדריקט זייער רעליגיאן און זייער זעלבסטשטענדיג־קייט, דאמאלס האבען זיך די אידען צו־בונטעזעטט און נאך א בעלאגערונג, וועל־כע איז געווען איינע פון די גלענצענדסטע אין דער מענשליכער געשיכטע, האבען זיי זיך העלדיש אונטערגעגעבען אין זייער איינענער רעזידענץ.

זיי זיינען דאן ארויסגעיאגט גע־ווארען פון דעם לאנד פון זייערע אבות און זיינען געווארען א בלאנדזישענדעם פאלק, אויף וועלכען דאס קריסטענ־טהום האט געווארפען א קללה זייט זיינע ערשטע געבורטס טעג.

צוגעטוליעט איינער צום צווייטען. טיעף אין זייער נהעטא, האבען זיי בע־האלטען דעם גלויבען און די מנהגים פון זייערע אבות. זיי זיינען געווען פערארורטהיילט צו קליינער האנדווערקע־ריי, (ווייל קיין לאנד האבען זיי נישט געטארט בעזיצען) זיי די מעסינע, בע־שיידענע בעלי חשבון, אין מיטען פון לייכטזיניגע און פארזיכטיגע קינדער־פעלקער; זיי זיינען געווען פערפלוכט אלס נישט־גלייבער פעראכטעט אלס פרעמדע, בעניידעט פאר זייער קאמער־ציעלע פעהיגקייטען, פערשריען אלס וואוכערער און עקספלואטאטארס; זיי, וועלכע, האבען צווישען די קינדער־פעלקער געהאנדעלט מיט געלד, פלעגט מען אויסשלאכטען אין די טעג פון אל־געמיינעס אומגליק.

אין משך פון ניינצעהן יאהר הונ־דערטער איז זייער לעבען אונ'ז דער גאנצער ערד קוגעל געווען א לאנגעס מאר־טירערטהום.

און דאן האבען געווארט אויף די שעה פון אויפלעבונג. געווארט האבען זיי אויף משיח'ן, וועלכער זאל זיי צו־ריקגעבען זייער פערלוירענעם פאטער־לאנד, און וועלכער זאל ברענגען מיט זיך יישר און שלום אויף'ן גאנצען ערד קוגעל.

דאס רעוואלוציאנערע פראנקרייך האט זיי נישט צוריקגעגעבען זייער פער־לוירענעם פאטערלאנד, זי האט זיי אבער געגעבען „דאס רעכט פון מענשען", דאס רעכט וואס אויך אמעריקא, דאס פרייע ענגלאנד און בכלל אלע אייראפעאישע לענדער האבען זיי געגעבען.

און ווען די אידען וואלטען געווען אומעטום אזוי בעהאנדעלט ווי אין פראנקרייך, אמעריקא, ענגלאנד און דייטשלאנד, וואלט די אידישע פראגע אלס א נאציאנאלעס פראבלעם געווען גע־לעזט.

אין דער זעלבער צייט אבער ווען פאר די פראנצויזישע אידען איז דאס אידישע נאציאנאלע פראבלעם געלעזט. עהנליך ווי פאר דאס רוב פון די ענגלי־שע און דייטשע אידען, קען מען דאס אבער ווייט נישט זאגען וועגען די אידען אין פוילען, רוסלאנד און רוסלאנד.

מיר וועלען געוויס דערגרייכען אויף פאפיער — אין דער שלום צייט, אז די דאזיגע לענדער זאלען אויפהערען צו פערפאלגען די אידען אלס שקלאפען, אבער אין דער ווירקליכקייט וועלען די לענדער נאך פארטזעצען אין משך פון יאהרען, יא אין משך פון פיעלע יאה־רען — פערפאלגען זיי מאראליש און וועל־לען בעגעהן געגען זיי מאראליש גרוי־זאמקייטען.

די פערפאלגונגען האבען אין מיר־ליאנען פון זיי געלאזען דאס נאציאנא־לע זעלבסט בעוואוסטזיין וועלכע קען שוין נישט בעפרידיגט ווערען מיט האלבע מיטיילונגען און האלבע לעזונגען.

א לאנגע צייט האב איך גערעכענט אלס א ביטערען טרוים פון די צייניסטען, וועלכע האבען געפאדערט, אז מען זאל זיי צוריקגעבען דאס לאנד פון זייערע אבות.

דא און דארטען האבען זיך אין פאר־לעסטינא געבילדעט אידישע קאלאניעס, מייסטערהאפטע קאלאניעס, וואו די אי־דען האבען בעוויזען, אז נאך א צוויי טויזענד יהריגען שטארטישען לעבען האב־בען זיי נישט פערלוירען די איינגעשאפ־טען פון זייערע אור עלטערען די פויערים

פון גליל און יהודה, אבער ווי אזוי האט מען געקענט האפען, אז פאלעסטינא זאל אויפלעבען אונטער דעם יאך פון די טער־קען?

אט, הרגעט זיך אבער די טערקיי אליין; אט געהט אייראפא פעראייניגען צו זיך די טעריטאריעס, אין וועלכע די עראבערישע טערקען האבען אין משך פון זייער 6 הונדערט יאהרינען הערשאפט נישט געקענט שאפען א אמת'ע נאציע — זיי, וועלכע פעראייניגען זיך איצט מיט די אונווירדיגע; אט־וועט פאלעסטינא אריינפאלען אונטער דער הערשאפט פון דעם רעפובליקאנישען פראנקרייך.

דאס רעוואלוציאנערע פראנקרייך האט צוריקגעגעבען די פראנצויזישע אי־דען די ווערדע פון א מענשען.

היינט מוז זי אבער מעהר טהון. זי מוז צוריק ערלעבען די אידישע נאציע, אונטער איהר שוץ מוזען אלע אידען בכלל וועלכע האבען אויפגעהאלטען דאס נאצי־אנאלע זעלבסט־בעוואוסטזיין — זיי אלע מוזען געהן פערנעהמען דאס לאנד פון זייערע אבות.

מען מוז זעהן, אז די איצטיגע מלחמה פאר די בעפרייאונג פון די פעלקער, זאל זיך ענדיגען מיט דער צו־ריק ערלעבונג פון איינעם פון די עלטסטע פעלקער, וועלכע דער גראבער כח האט צוזייהט און צושפרייט; אבער וועל־כער איז נישט געווען אין שטאנד זיי צו בעהערשען.

עס איז ניטא קיין בעסערער וועג ווי צו פראבירטן אליין מיט אייער טשייניק אויף אייער טיש די וועגטה פון

"SALADA"

טהעע "תמיד די בעסטע". שווארץ, גרין אדער געמישט, אין פערהתמ־עטע איירטייט פעקלאך בלויז

א טעות אין קאורט

(ערצעהלונג.)

פון י. בלייכער.

א פאליציי געריכט אין שטעדטעל ס..., ענגלאנד, דער קראנער איז נור וואס אנגעקומען אויף א סעסיע פון לאנדאן די דזשורי איז שנעל צתויפנגעשטעלט גע־וואָרען, און עס קומט פאר דער משפט.

די בעשולדיגטע, בלוט יונגע, קוים זיבעצעהן יאהר, איז איינע פון דיא פריי־ווילינע קרבנות פון די משונה'דיגע אומ־שטענדען פון דער איצטיגער אונגעוועהנ־ליכער צייט. אלס אזא קרבן. וואס איז געקומען צום שין פון דער וועלט, איז זי איינע פון די ערשטע. דען אויב די בייזע צייט האט געדויערט לאנג גענוג, כדי מיליאנען לעבענס זאלען דערווייל האבען אומגעקומען, האט זי קוים דערגרייכט, אז דאס וואס דארף בעקומען א מענשליכע וועזען, זאל אין געהיים זיך ענטוויקלען פארטיג צו זעהן דיר ליכט פון טאג.

וואס אבער האט דא צו טהון דיא גערעכטיגקייט? די גערעכטיגקייט האט דא צו טהון, ווייל דאס ערשט געבאר־ענע קינד איז געפונען געוואָרען טויט אין פעלד, און די יונגע מיטער ווערט בעשול־דיגט אין ערמאָרדען איהר קינד.

עס קומט פאר דער פערהער פון די עהנס: עס טרעט אויף אן עלטערע רעספעקטירטע פרוי, די ווירטהין, ביי וועלכע דאס מיידעל האט געדיענט. די פרוי וויינט פון גאר נישט. זי איז פער־לענען און צוטראָגען. זי איז געווען ווייט פון יעדען פערדאכט. דאס מיידעל איז געווען א פיין, שטיל, קינד, און אזוי ווייט איז זי געווען פון פערדאכט, אז אין דעם פריהמאָרגען ווען אלץ איז שוין געווען פאראיבער האט זי איהר געבראכט קאפע אין בעט, דערהערענדיג אז איהר דיענסט געשאפט וועט זיך אויהרוויזען איבער־צייגענד פאר די דאזיגע! נאגץ וועניג גע־בילדעטע מענשען, און כדי זיי צו געבען א מעגליכקייט צו געבעטענדיג צו אורטהיי־לען, האט דער קראָנער פערלאנגט פון דאקטאר זיך ארויסצוזאגען אויספיהרליך.

— די מעדיציניישע אונטערזוכונג אין אזא פאל, — זעצט פאר דער דאקטאר — בעשטעהט אין דעם, וואס פון טויטען קערפערל ווערט בעת'ן פאלמעסען ארויס־גשניטען א קליין שטיקעל לונג. וואס ווערט אריינגעטהון אין וואסער. ביי א קינד, וואס איז געבאָרען טויט, איז די לונג אהן לופט, קוים אבער האט עס גע־האט א מעגליכקייט צו אטהעמען ווערען דיא צעלען פון לונג אנגעפילט מיט לופט, און א שטיקעל לונג פון א לעבעדיג גע־בארענע קינד ווערט דעריבער שווימען אויפ'ן וואסער, וועהרענד פון א טויט־געבארענעם זינקט עס צום גרונד. לויט דער דאזיגער אונטערזוכונג האט זיך ארויסגעצייגט, אז דאס קינד האט נאך זיין געבורט געאטהעמט.

אין געריכטס צימער ווערט שטיל. דער מילכמאן שאקעלט ערנסט מיט'ן קאפ ער איז געווען דער ערשטער, וואס ארויינ־קומענדיג אלע אין דער פריה אין הויז מיט די מילך, האט בעמערקט ווי די פי־גור פון דער שלאנקער מיידעל אין איהר

האט געוואוסט מעהר פאר דער רעספעק־טירטע ווירטהין. ס'איז געווען אן אפע־נער סוד. זי איז דאך נישט די איינציגע. דאס שטעדטעל ס...., בלויז עטליכע צעהנד ליג מייל פון לאנדאן, האט בעיעסטן ברייטע פעלדער און פארקען אז מיליטער איז אהער געקומען צו פראקטיצירען, גלייך ווי די מלחמה האט זיך אנגעפאנגען, די געמיטהער זיינען געווען שווער ביי פיעלע אנווענדונג, און קיינער האט ניט געוואלט זיין הארט צו דער אריימער יונגער מוטער.

נור אט ווערט פארגערופען דער עקספערט דאקטאר. ס'איז דער ווייכטיג־סטער מאמענט פונ'ם פערהער. די מיטער בעהויפטעט, אז דאס קינד איז געבאָ־רען טויט. דער דאקטאר דארף ענטשיי־דען.

— לויט דער מעדיציניישער אונטער־זוכונג — הויבט דער דאקטאר אן זיין עקספערטיזיע — האט זיך ארויסגעצייגט, אז.....

— פאראן — אונטערברעכט איהם דער קראָנער — אין וואס בעשטעהט די מעדיציניישע אונטערזוכונג אין אזא פאל? — פרעגט ער פונקט ווי ער וואלט עס נישט וויסען.

די דזשורי, וואס איז בעשטאנען פון די קליין בירגער פון שטערטעל, אונטער וועלכע עס האבען זיך אויף געפונען זאגאר דער מילכמאן און דער בעקער. עלטערע מענשען, פאטערס פון דערוואקסענע טעכ־טער, האבען אנגעשפארט זייער אויס־מערקזאמקייט, פערשטעהט זיך, אז אלץ הענגט אב פון דעם, אויף וויפיעל די ווי־סענשאפט וועט זיך אויהרוויזען איבער־צייגענד פאר די דאזיגע! נאגץ וועניג גע־בילדעטע מענשען, און כדי זיי צו געבען א מעגליכקייט זעלבסטענדיג צו אורטהיי־לען, האט דער קראָנער פערלאנגט פון דאקטאר זיך ארויסצוזאגען אויספיהרליך.

— די מעדיציניישע אונטערזוכונג אין אזא פאל, — זעצט פאר דער דאקטאר — בעשטעהט אין דעם, וואס פון טויטען קערפערל ווערט בעת'ן פאלמעסען ארויס־גשניטען א קליין שטיקעל לונג. וואס ווערט אריינגעטהון אין וואסער. ביי א קינד, וואס איז געבאָרען טויט, איז די לונג אהן לופט, קוים אבער האט עס גע־האט א מעגליכקייט צו אטהעמען ווערען דיא צעלען פון לונג אנגעפילט מיט לופט, און א שטיקעל לונג פון א לעבעדיג גע־בארענע קינד ווערט שווימען אויפ'ן וואסער, וועהרענד פון א טויט־געבארענעם זינקט עס צום גרונד. לויט דער דאזיגער אונטערזוכונג האט זיך ארויסגעצייגט, אז דאס קינד האט נאך זיין געבורט געאטהעמט.

אין געריכטס צימער ווערט שטיל. דער מילכמאן שאקעלט ערנסט מיט'ן קאפ ער איז געווען דער ערשטער, וואס ארויינ־קומענדיג אלע אין דער פריה אין הויז מיט די מילך, האט בעמערקט ווי די פי־גור פון דער שלאנקער מיידעל אין איהר

אימשטענדען. זיי ווייסען דערצו פיעל ווייניג. זיי ווייסען ניט פון דער פיין און ליידען וואס א פרוי האט אויסצו־שטעהן. זיי האבען נישט קיין בעגריפף פון איהר מאראלישע איינזאמקייט און פערצווייפלונג, און פון איהר שאנדע ווייסען זיי אויך צו ווייניג א נישט וואל־טען זיי איהר אזוי לייכט צו דער שאנד נישט געבראכט. ס'איז א פערברעכען אויב עס איז א פערברעכען אין וועלכע די מענער זיינען די שולדיגע, זיינען זיי דעריבער נישט בערופען צו זיין דיר ריכ־טער...

דער קאָראָנער האט שוין אבער בע־וויזען צו קומען צו זיך.

— בעשולדיגטע! — האט ער זיך געווענדעט צו איהר, נישט געפינענדיג נאך ווערטער...

— די בעשולדיגטע איז ניט אנוועזענד, ענד איז קאורט, סער — האט דער פאליציי אינספעקטאָר בעקומען די ער־שטע מעגליכקייט צו זאגען א ווארט.

— נישטא אין קאורט. — האט דער קאָראָנער געשטוינט.

— נאו סער. זי איז אין פרזאָן האפיטאל, זי איז צו שוואך, א, עס פעהלט איהר דארט גאר נישט, — האט ער צוגעגעבען.

— ווער איז דען די יאנג ליידי? — האט ער מיט גרויס חידוש געפרעגט.

— ס'איז די דאקטארין ד. — האט דער אינספעקטאָר געגעבען־פערט, אנרופענ־דיג א נאמען. וועלכער איז ניט נור, אלץ אנוועזענדע, חיין דעם לאנדאנער קאָראָ־נער, בעקאנט, נור אויף געליעבט. די דאָ־קטארין ד. האט זיך נור וואס געהאט אומגעקעהרט פון קאלערזיש אין שטעדטעל ס... וואס איז געווען איהר געבורטס־שטאדט. די רעספעקטירטע עלטערע פרוי, צוטראגענד און בעזארגט האט מיטגענומען די דאקטארקע איהר פריינדין איהר בייי צוישטעהן.

דער קאָראָנער, בעגרייפענדיג זיין טעות האט א דריק געטהון מיט די אקס־לען. דער שמייכעל אויף די געזיכטער פון די דזשורי לייט איז נאך נישט פערשוואונ־דען און מיט דעם שמייכעל וואס האט איצט אויסגעדריקט סימפאטהיע מיט דער אונערוואַרטעטער פערטהיידיגערין, האבען זיי זיך געגרייט אריינצוגעהן אין זייער צימער.

דער עקספערט דאקטאר האט זיי אבער אבגעהאלטען, ווייסענדיג צוצוגע־נעבען נאך איינינע ווערטער. דער זין פון זיי איז געווען: אז אויב עד איז אימ־שטאנד אויפ'ן גרונד פון דער מעדיציני־שער אונטערזוכונג צו בעהויפטען, אז דאָ־קינד האט געלעבט בעת זיין געבורט, איז ער דאך בשום אופן נישט בכח צו בעשול־דיגען דערמיט די יונגע מוטער אין אב־זיכטליכען מאָרד. מען דארף האבען אן זינען, אז די אינערפאהרענע געווינערין איז געווען איבערגעלאזען אהן שום הילף און ביישטאנד. אז הינדערטע צופאלען געשעהען זאגאר ביי די נאָרמאלע אומ־שטענדען, און אזוי ווייטער...

אבער די דזשורי האט זיך צוגע־ווערט צו זיינע ווערטער גאנץ אויבער־פלעכליך, זיי זיינען געווען איבערפליסיג די שטים וואס האט געהאט געגעבען צו זיי פון אויסערהאלב דעם קאורט, די ווער־טער וואס זיינען געקומען דירעקט פון א פרויען הארץ האט זיי שוין גענוג אויפגע־קלעהרט וואס פאר אן אורטהייל זיי זאלען ארויסטראגען.

יאנט ענגלאנדער, נספינט זיין טויט

א שוידערליכער עפיזאד פון דעם איצטיגען קריעג. דערצעהלט פון דעם אמעריקאנער קארעספאנדענט הערבערט קארי, וועלכער געפינט זיך יעצט אין פראנקרייך.

"איך האב איהם ניט געוואלט הרגענען, דעם דייטש — האט געזאגט סארדזשענט ווילסאן. — ער האט מיר קיינמאל קיין שלעכטס נישט געטהאן. אבער ווי האב איך געקענט אנדערש האנדלען?

ווילסאן איז ניט זיין נאָמען, נאר יעדער, איינער, וואס איז פערבונדען מיט דעם אמעריקאנער האספיטאל אין מויא — א פארשטאדט אין פאריז, ווייסט, ווער דער מאן איז. ער האט געקראגען א מיליטערישען מעדאל, דערפאר וואס ער האט געהאלטען א טרענטש מיט צוועלף מאן אין דער שלאכט מאנס — עס גע־האלטען, ניט קוקענדיג דארויף וואס דיא ענגלאנדער זיינען צוקלאפט געווארען און א שטארעס פון ליארמענדע דייטשען האבען זיך א נאס געטהאן איבערן פעלד — און אביסעל שפעטער האט ער פערלארען זיין פוס....

ס'קען זיין, אז עס וואלט זיך גע־דארפט אנפאנגען מיט דעם פערליערען פון זיין פוס, הגם דאס איז געשעהן דעם לעצטען טאג ביי מאנס. עס וועט געבען דעם לעזער א בענריף וואס פאר א סארט מאן ווילסאן איז. א שטאהל־הארטער אלטער, פראפסיאנעלער סאלד־דאט, וועמעס לעבענסגעשעפט איז מלחמה. פריינדליך און גוטהערציג, וויא מען קען נאר זיין אין אן אונאפיציע־לען צוישטאנד. ער האט ליעב אויסצו־שניצען זאכען פון האלץ פאר דיא פראנ־צויזישע קינדער. אבער מלחמה — מלחמה דערהרגעט די מענשען.

ווען ער האט אויפגעגעבען יענעם טרענטש, האט ער זיך אנגעשלאסען אן די געיאגטע, צוקלאפטע מחנות אין מאנס. די דייטשען האבען באמבארדירט

די אנטליפענדע סאלדאטען. נאטירליך דאס ווערט געטהון אין יעדער מלחמה קיינער בעקלאגט זיך ניט דאריוף סאר־דשענט ווילסאן'ס פוס איז געטראפען געווארען פון א שטיק גראנאטע. סאר־דשענט גארעט, פון זעלבען רעגימענט איז גראד געווען אויף'ן פלאץ.

— דו האסט קיין טשאנס ניט, אלץ טער פריינד, האט זיך גארעט אבגעריר־פען. גארעט איז געווען א געבוירענער פעסימיסט.

— דו גארישע בחמה, האט ווילסאן געענטפערט, איך בין אלרייט.

ווילסאן, מוז מען ווייסען, איז אן אפטימיסט. זיי האבען איהם אימער אזוי געפונען אין דעם אמעריקאנער האספיטאל. נו, האט איהם גארעט גע־נומען אויף די פלייצעס, און אונטער מורמלענדיג דערפאר וואס ווילסאן איז געווען אזוי איבערצייגט ביי זיך אז עס וועט ניט שטארבען, אבער טהועדיג מיט פרייד זיין ארבייט, האט ער איהם געטראגען גאנצע צוויי קילאמעטער (א מייל אין א פערטעל). דאן האט זיין גארעט אבגעשטעלט און פארזיכטי־גראבגעלאזט ווילסאן'ען אויף דער ערד

— איך בין פארטיג, האט ער מיט א שווערען זויץ געזאגט.

ווילסאן האט א קוק געטהון אויף זיין פוס. ס'האט איהם עפעס גאר ניט אויסגעקוקט ווי א פוס, האט ער שפע־טער ערקלערהט. ס'איז נאכגעהאנגען בלויז אויף א שטיקעל פלייש. האט עס אלזא ארויסגענומען זיין זעלנערשע מעסער און האט איהם אבגעשניטען.

— און איהם אוועקגעווארפען האט זיך גארעט דערנאך בעקלעגט.

(פארטזעצונג אויף פייזש [illegible])